

Netwerk tegen Armoede
Vooruitgangstraat 323 bus 6 - 1030 Brussel / tel. 02-204 06 50 / fax : 02-204 06 59
info@netwerktegenarmoede.be / www.netwerktegenarmoede.be

Elk gezin zijn groeipakket, cruciaal maar niet evident Welke rol kunnen de Huizen van het Kind opnemen?

Inleiding

Gezinnen – niet alleen gezinnen in armoede – rekenen op de kinderbijslag/het groeipakket. De uitbetaling van de huidige kinderbijslag leert ons waar de uitdagingen liggen: deze is bijzonder performant –zelfs een voorbeeld voor andere administraties- wat betreft snelle toewijzing van de basisbedragen aan de gezinnen. Die performantie dient absoluut behouden. Tegelijk blijkt overduidelijk hoe moeilijk de juiste berekening en toewijzing van sociale toeslagen nu al verloopt, nauwelijks 50% van de rechthebbende gezinnen ontvangt deze toeslag in het huidige systeem op het ogenblik waarop ze er recht op hebben. Als we weten dat voor gezinnen in armoede elke euro per maand telt, dat een verschil van enkele tientallen tot honderden euro per maand het verschil kan maken tussen schulden opbouwen, de huishuur niet kunnen betalen... of net het hoofd boven water houden, weten we hoe cruciaal een snelle en juiste betaling is.

De zesde staatshervorming hevelde de bevoegdheid rond gezinsbijslagen over. Vlaanderen kantelde deze bevoegdheid in in gezinsbeleid en koos voor de uitbouw van een 'Groeipakket'. Op basis van de ervaringskennis van mensen in armoede bracht het Netwerk in het verleden de sterke punten en verbeterpunten van het Federale kinderbijslagstelsel in kaart. We keken dan ook niet alleen naar het budget; 'wat is het armoede bestrijdende effect van dit maandelijks bedrag?', 'Hoe zou dit effect verhoogd kunnen worden?',... We gingen ook op zoek naar hoe correct dit bedrag bij gezinnen terecht komt. We brachten in kaart welke types gezinnen in armoede hun gezinsbijslag soms niet of soms onvolledig ontvingen. Op basis van dit en ander materiaal keken we naar het Groeipakket. Het Netwerk was betrokken in de armoedetoets op de conceptnota over het Groeipakket¹.

In de conceptnota die aan de basis ligt van dit Groeipakket wordt gesproken over een loketfunctie; fysiek via de Huizen van het Kind en daarnaast ook op afstand (via telefoon,...). In deze nota staat het Netwerk tegen Armoede stil bij deze loketfunctie. Dit kunnen we niet zonder eerst ook kort stil te staan bij een aantal voorbeelden van mogelijke non-take up in het Groeipakket. We lijken zo pessimistisch over te komen ten aanzien van de uitbetaling van het Groeipakket en/of de loketfunctie in de Huizen van het Kind. Dit is

---

¹ Link naar de nota armoedetoets:

http://www.groeipakket.be/sites/default/files/atoms/files/Armoedetoets_Groeipakket_2juni2017.pdf

niet onze bedoeling; door enkele mogelijke knelpunten te beschrijven, kunnen we van daaruit schetsen wie welke rol kan opnemen in het ondervangen ervan.

Gezinnen moeten zelf een uitbetalingsactor kiezen

In de toekomst zullen gezinnen niet langer 'back-office' bij een kinderbijslagfonds terecht komen via de werkgever, maar zullen ze zelf de stap moeten zetten naar een van de uitbetalingsactoren. Er is voorzien dat gezinnen die niet expliciet voor een (private) uitbetalingsactor kiezen, automatisch zullen terecht komen bij de publieke uitbetalingsactor.

Uit andere dossiers (bijvoorbeeld de ziekteverzekering) weten we dat een aantal gezinnen er niet in zullen slagen om zich aan te sluiten. Dit zijn vaak de meest kwetsbare gezinnen. Deze gezinnen vragen vaak meer opvolging en investering vanuit de uitbetalingsinstellingen (bijvoorbeeld wegens meer wisselende gezins- en inkomenssituaties). Deze gezinnen zijn vandaag nog in grote mate 'klant' bij de private instellingen (maar in de toekomst mogelijk minder). Er dient dus nauw opgevolgd te worden dat de dienstverlening naar hen toe dezelfde kwaliteit behoudt en er geen systeem op 2 snelheden ontstaat.

Gezinnen moeten zelf kiezen aan wie de kinderbijslag wordt uitbetaald

Vandaag wordt de kinderbijslag in de regel uitbetaald aan de moeder, in de toekomst dienen ouders –indien er geen rechterlijke beslissing of overeenkomst over co-ouderschap is- zelf mee te delen aan wie zij (welk deel van de) kinderbijslag willen uitbetaald zien. Wij betreuren die beleidskeuze, maar nu ze er is, zal het er op aan komen goed te bewaken dat de opvoedende ouder of volwassene goed zijn rechten kent en toegang krijgt tot de kinderbijslag van haar of zijn kind.

Een sociale toeslag op basis van inkomen

De sociale toeslag die in het verleden op basis van statuut werd toegekend, wordt vervangen door een sociale toeslag op basis van inkomen. De sterkte van deze keuze is dat ook gezinnen die op basis van statuut geen sociale toeslag kregen - maar wel evenzeer een laag inkomen hadden – nu wel in aanmerking komen voor deze sociale toeslag. De achilleshiel is het inkomen en de gezinssamenstelling van gezinnen juist en tijdig capteren in functie van die toeslag. Dit kan grote gevolgen hebben in functie van deze sociale toeslag.

Niet alle gezinnen slagen erin om hun aanslagbiljet tijdig en correct (bijvoorbeeld een meerderjarig kind ten laste niet opgegeven) in te dienen. Daarnaast zal het er voor gezinnen die in de laatste 2 jaar belangrijke gezins- of inkomenswijzigingen kenden, op aan komen vlot de sociale toeslagen te kunnen aanvragen en het inkomen te bewijzen (alarmbelprocedure). Het is koffiedik kijken naar de non take-up van deze toeslag.

Een toeslag op basis van aanwezigheid op school

Kleuters die ingeschreven zijn in het onderwijs en daarna ook voldoende aanwezig zijn krijgen de kleutertoeslag. We weten dat momenteel niet alle kleuters ingeschreven zijn in het onderwijs. We weten ook dat niet alle ingeschreven kleuters momenteel het vereiste aantal aanwezige dagen halen. We weten ook dat er net in deze groep heel wat kwetsbare gezinnen zitten. Ook hier dreigen dus gezinnen uit de boot te vallen.

Gebeurtenissen in gezinnen die zorgkinderen blijven

Een gezin dat ambtelijk geschrapt is, een vechtscheiding, een kind met een zorgnood, gezinnen met eventuele rechten in het buitenland of met een onzeker of wijzigend verblijfsrecht... in deze en andere situaties weten we dat een vlotte en correcte uitbetaling niet altijd van een leien dakje loopt.

De Huizen van het Kind; één naam voor een diverse lading

De focus van de Huizen van het Kind ligt op opvoedingsondersteuning. Hun vorm en werking is lokaal erg verschillend uitgebouwd. Daar is niks mis mee. Integendeel, het is goed om aan te sluiten bij de lokale noden. Het is niet nodig om te streven naar aparte, fysieke Huizen. Dit idee van 'één plek waar gezinnen/kinderen terecht kunnen met al hun vragen' is immers zelden een antwoord op de realiteit die gezinnen ervaren.

We nemen het voorbeeld van een gezin met een kind met een beperking om dit te illustreren. Dit gezin zal doorheen de jaren botsen op uitdagingen op het terrein van zorg, inkomen, de combinatie werk-gezin, woningaanpassingen,... Vermoedelijk heeft dit gezin recht op een zorgtoeslag. We weten dat die aanvraag vaak lang duurt en dat hier heel wat papierwerk aan voorafgaat en heel wat actoren betrokken zijn. In het verhaal van het kastje en de muur lost een fysiek Huis van het Kind voor dit gezin weinig op. Ze zullen met heel wat hulp- en dienstverlening in contact komen. Hopelijk werken deze actoren goed samen, bieden ze een voldoende antwoord op de noden van dit gezin en heeft iemand het overzicht om leemtes en dubbel werk te vermijden. Ook een loketfunctie bij de Huizen van het Kind in functie van hun zorgtoeslag lost voor dit gezin waarschijnlijk weinig op. Tenzij - misschien - ze daar contact kunnen hebben met hun dossierbeheerder.

Zin en onzin van informatie in de strijd tegen non-take up

Er is niets mis met informatie. Ook niet met informatie over het Groeipakket. Wel denken we dat het goed is om stil te staan bij de vorm en de meerwaarde. Zo kan heel wat dubbel werk vermeden worden in het ontwikkelen of aanbieden van informatie over het Groeipakket. We denken bijvoorbeeld niet dat het nuttig is dat Huizen van het Kind of andere lokale actoren los van elkaar brochures en webpagina's over het Groeipakket zouden gaan maken, maar wel dat ze gebruik maken en linken leggen naar bestaand materiaal.

Ook in de invulling van eventuele zitdagen of informatiemomenten – bijvoorbeeld door de uitbetalingsactoren in de Huizen van het Kind - zitten uitdagingen. Om bij vragen en problemen van een gezin rond het groeipakket stappen vooruit te kunnen zetten zal meestal contact met 'hun' dossierbeheerder van 'hun' uitbetalingsactor noodzakelijk zijn. Ook weten we dat er situaties zijn waarin het handig is dat gezinnen fysiek terecht kunnen bij hun uitbetalingsactor. Verder is voor sommige gezinnen de drempel naar de Huizen van het Kind hoog. Bijvoorbeeld omwille van een negatieve ervaring, ambtelijke schrapping en angst voor de gevolgen ten aanzien van de kinderen,... Gezinnen zitten lokaal ook verspreid over meerdere uitbetalingsactoren.

De vraag is dan op welke manier zitdagen of informatiemomenten een antwoord kunnen bieden. Een Huis van het Kind waarin één uitbetalingsactor zitdagen heeft, biedt vermoedelijk enkel meerwaarde voor die gezinnen met problemen die aangesloten zijn bij deze actor. Tenzij deze uitbetalingsactor op dat moment technisch ook dossierbeheerder 'ad interim' kan zijn voor gezinnen die aangesloten zijn bij andere uitbetalingsactoren.

Het belang van meerdere inrijpoorten

Er zijn heel wat actoren die in hun contact met gezinnen op mogelijke non-take up in het Groeipakket kunnen botsen. De sociale dienst van het OCMW die een gezin helpt bij het invullen van hun aanslagbiljet, een mutualiteit die een tussenkomst in medische kosten doet, een school,... Wanneer zo'n actor botst op een gezin met vragen of problemen met het Groeipakket, is het belangrijk dat deze actor inzet op contact tussen dit gezin en hun uitbetalingsactor. Als meerdere actoren verantwoordelijkheid opnemen, weten we dat de kans op non-take up daalt. Tussenstappen of tussenschakels dienen vermeden te worden; deze doen de kans op non-take up weer toenemen.

Verenigingen waar armen het woord nemen en het Groeipakket

Op heel wat plaatsen zijn verenigingen waar armen het woord nemen op een of andere manier betrokken bij de Huizen van het Kind. Om vorming te geven over armoede, om input te geven over noden en drempels die gezinnen in armoede ervaren,... Zo'n contacten en samenwerkingen zijn belangrijk en passen goed bij het DNA van verenigingen.

Op basis van de ervaringskennis van mensen in armoede werden al heel wat drempels en aanbevelingen met betrekking tot het Groeipakket geformuleerd. Om ook voor kwetsbare gezinnen een vlotte toekenning van het Groeipakket te realiseren, zal het belangrijk zijn dat verenigingen lokaal wijzen op het bestaan van dit materiaal. Zo gaat er geen tijd verloren aan denkoefeningen over wat we al weten (bijvoorbeeld over bij welke types gezinnen er uitval kan optreden), of in het uittesten van pistes die knelpunten onvoldoende ondervangen (bijvoorbeeld doorverwijzingen niet rechtstreeks naar de uitbetalingsactor).

Verenigingen zullen mogelijk botsen op onduidelijkheden en problemen met betrekking tot het Groeipakket bij 'hun' gezinnen, maar ook op zaken die vlot lopen. Door dit te signaleren aan het Netwerk, kunnen we samen snel eventuele knelpunten in kaart brengen en in dialoog gaan in functie van het oplossen daarvan.

Het Groeipakket moet zo vlot en automatisch mogelijk bij gezinnen terecht komen. We vragen een goede monitoring – en zo nodig bijsturing – van deze regelgeving en van de performantie van de uitbetalingsactoren. Ook vanuit het Netwerk zullen we hier de vinger aan de pols houden bij onze verenigingen. Actoren zoals de Huizen van het Kind hebben hier eveneens een belangrijke signaalfunctie.

De rol van de uitbetalingsactoren is cruciaal. Zij spelen in dit dossier de hoofdrol richting gezinnen. We rekenen erop dat ze – net als de kinderbijslagkassen nu – voluit gaan voor een vlotte en correcte uitbetaling. De dienstverlening van de uitbetalingsactoren moet ook fysiek – toegankelijk zijn.

Wanneer een gezin vragen of problemen heeft met zijn Groeipakket moet er zo snel als mogelijk contact gelegd worden met 'hun' dossierbeheerder bij 'hun' uitbetalingsactor. Extra stappen of drempels dienen hier vermeden te worden. We vragen dat alle actoren die met gezinnen in contact komen oog hebben voor non-take up in het Groeipakket en zo nodig inzetten op contact met de dossierbeheerder. Een Huis van het Kind kan en mag dus niet de enige actor zijn die hier een rol in opneemt.

Huizen van het Kind zullen zorgvuldig moeten zijn in de manier waarop ze zich lokaal in de markt zetten ten aanzien van het Groeipakket. Om verwarring te vermijden bij gezinnen, maar zeker ook bij andere lokale actoren is het belangrijk dat de invulling van de loketfunctie duidelijk is, maar ook dat deze niet zorgt voor een extra stap voor gezinnen. Men zal dus vooral moeten zorgen voor duidelijkheid over; 'waar is welke uitbetalingsfactor fysiek toegankelijk in functie van individueel dossierbeheer?'

Huizen van het Kind kunnen een informerende en sensibiliserende rol opnemen richting lokale actoren zodat deze oog hebben voor non-take up in Groeipakket, maar ook richting gezinnen onder andere voor wat betreft de aansluiting bij een uitbetalingsactor of in functie van de kleutertoeslag.